

Wstęp

Dominik Bień | Redaktor Naczelny

Najnowszy numer „Progressu”, który oddajemy w ręce Czytelników, jest czasowo związany z końcem pandemii COVID-19. Jednak pandemia wpłynęła jedynie w niewielkim stopniu na treść nadesłanych artykułów. Trudno powiedzieć, czy powodem jest to, że praca naukowa stanowiła swojego rodzaju odtrutkę na trudny czas pandemii czy też COVID-19 wpłynął w większej mierze na nauki eksperymentalne niż społeczne i humanistyczne, do których przynależą większość tekstów w aktualnym numerze.

Pierwszy artykuł, autorstwa Mateusza Kuflińskiego, związany jest z tematyką ruchów społecznych. To, co wydaje się w nim szczególnie cenne to rozważania teoretyczne skoncentrowane wokół szeroko pojętego interpretacjonizmu i poststrukturalizmu. Omówienie ruchu Indignados staje się dla autora przyczynkiem do prognoz związanych z dalszymi możliwymi kierunkami rozwoju ruchów społecznych i politycznych w zglobalizowanym świecie.

Piotr Górniak z Uniwersytetu Jagiellońskiego podejmuje w swoim tekście rozważania na temat semiotycznej analizy zmian w obrzędach święceń prezbiteratu w Pontyfikacie Rzymskim z 1968 roku. Analiza oparta jest przede wszystkim na kwestiach językowych i obejmuje „zmiany kompozycji, zastosowanych znaków i modlitw”. Autor odnosi się pozytywnie do przeprowadzonych zmian, opartych jego zdaniem głównie na warstwie symbolicznej a nie performatywnej.

W obszarze dyscypliny pedagogiki mieści się tekst Jarosława Marca, rozważającego implikacje pojęcia agnotologii w dyskursie pedagogiki krytycznej. Posiłkuje się w tym celu głównie myślą Jacques’a Rancière’a. W podsumowaniu autor odnosi się głównie do neoliberalizmu jako systemu wpływającego na wprowadzenie dyskursu ekonomicznego do kultury i podporządkowanie ludzkiej egzystencji

kategoriom produkcji i konsumpcji. Pewnym odporem dla tych zjawisk może stać się idea emancypacji obecna m.in. w myśli Ranciérea.

Bezpośrednio do skutków pandemii COVID-19 odnosi się Pamela Omiotek, rozważając problem kształtowania się kultury organizacyjnej przedsiębiorstw w dobie rozpowszechniania pracy zdalnej. Głównym problemem w tym kontekście pozostaje według autorki rozpoznanie „mikroklimatu” panującego w przedsiębiorstwie. Podstawowym celem, jaki został postawiony w artykule, jest określenie rozwiązań, które przyczynią się do ukształtowania kultury organizacyjnej w przedsiębiorstwach opartych na pracy zdalnej. Autorka zalicza do nich m.in. działania przełożonych na rzecz budowania wspólnoty, ale również dyscyplinowania pracowników. Ostatecznie wydaje się jednak, że stosowane narzędzia nie zastąpią bezpośredniej interakcji zarówno między pracownikami między sobą, jak i ich przełożonymi w przedsiębiorstwie.

W obszarze nauk prawnych porusza się Cyprian Herl w artykule *Koncepcja zmowy przetargowej na gruncie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego*. Tytułowe pojęcie zmowy przetargowej dotyczy praktyk mających na celu „nieuczciwe wpłynięcie na decyzje zamawiającego w zakresie wyboru najkorzystniejszej oferty”. Autor, rozważając postawione tezy, posługuje się w głównej mierze orzecznictwem Krajowej Izby Odwoławczej, opracowaniami Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz wybranym wyrokiem KIO. Głównym wnioskiem, jaki płynie z rozważań autora, jest trudność w wykryciu „antykonkurencyjnych porozumień przetargowych” mimo „bogatego orzecznictwa oraz doktryny”.

Kolejny artykuł *Wokół dysonansu poznawczego i technik neutralizacji – czyli jak sprawcy przestępstw uzasadniają swoje postępowanie* obejmuje obszary zarówno kryminologii, jak i psychologii oraz socjologii. Damian Drabik, autor tekstu, omawia podstawowe inklinacje wynikające z zarysowanego w tytule problemu, opierając się na niezwykle szerokich podstawach teoretycznych obecnych w dotychczas prowadzonych badaniach. Co istotne, wskazuje na praktyczne znaczenie swoich rozważań mogących wpłynąć m.in. na skuteczniejszy proces resocjalizacji czy przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw.

Sandra Żukowska w tekście *Idea green roofs jako narzędzia efektywnego rozwiązywania problemów urbanizacyjnych big cities – studium przypadku Gdańsk* porusza się wokół niezwykle aktualnych problemów ekologicznych. Próba wpłynięcia na ich rozwiązanie, przynajmniej w niewielkim stopniu, są tytułowe zielone dachy, których historia sięga VI–VII wieku p.n.e. Ich konstrukcja mimo dużych nakładów finansowych przynosi, według autorki, istotne pozytywne efekty zarówno dla człowieka, jak i kształtowania „bioróżnorodności miejskiej”.

Problemu praktycznego i dotyczącego dużej części polskiego społeczeństwa dotyczy artykuł Jacka Grzebieluchy pt. *Fakultatywne odpłatności a prawo do bezpłatnej edukacji powszechnej*. Autor analizuje najczęściej spotykane opłaty pobierane od

rodziców, opierając się na ich prawnym umocowaniu. Ostatecznie uznaje, że wszelkie odpłatności, np. składka na radę rodziców, pozostają nieobowiązkowe i nie mogą być egzekwowane, jeżeli rodzic nie wyraża woli ich zapłaty. Mimo tego autor z uznaniem odnosi się do samej instytucji rady rodziców, jako tej, która pozwala na animowanie życia szkolnego.

Wokół trudności prawnych związanych z funkcjonowaniem Muzułmańskiego Związku Religijnego porusza się Anna Maciąg. Autorka podczas prowadzonych przez siebie badań trafiła na dwa funkcjonujące obok siebie statuty związku (z 1936 i 2009 roku). Celem jej artykułu jest wskazanie, który ze statutów w świetle obowiązujących przepisów jest ważny. Ostatecznie uznaje, że ostatni uchwalony akt prawny jest nieważny. Jednocześnie jednak „skutki stwierdzenia” jego nieważności „mogą mieć (...) bardzo szerokie (wręcz kaskadowe) konsekwencje”.

Artykuł Adama Majewskiego pt. *Literatura góraska w przestrzeni performansu wyczynu sportowego* zawiera rozważania dotyczące osób podejmujących działania w zakresie sportów wyczynowych i ekstremalnych. Autor przytacza sposoby rozpowszechniania swoich osiągnięć przez himalaistów od strony technologicznej (sposób relacjonowania wypraw), organizacyjnej (etapy organizacji wydarzeń), jak i literackiej. Wskazuje również, w jaki sposób pandemia COVID-19 wpłynęła na poszukiwanie innych od dotychczasowych form komunikacji, ale również na spadek popularności „górskiego performansu”.

Problemu coraz częściej podejmowanego w obszarze nauki (obecnego wcześniej w kulturze) dotyczy artykuł Moniki Łątki-Płachty pt. *Cyborgizacja a zasada równości, prawo do samostanowienia o sobie oraz zasada godności*. Autorka wychodzi od problematyki transhumanizmu, rozważając następnie problem cyborgizacji i jej dopuszczalności pod kątem prawnym. W konkluzji dochodzi do wniosku, że „cyborg nie jest pozbawiony godności, ale godność ta może być odmienna od godności człowieka” oraz że nie ma konieczności zmian w Konstytucji RP w kontekście cyborgizacji a jedynie „zreinterpretowanie jej norm”.

Wioletta Kuflewska i Klaudia Juszczyk w artykule *Skłonność gospodarstw domowych z województwa lubelskiego do oszczędzania i inwestowania* przedstawiają wyniki swoich badań sondażowych prowadzonych na terenie województwa lubelskiego. Autorki uznają, że gospodarstwa domowe „oszczędzają nadwyżki finansowe” na rzecz planowanych w przyszłości wydatków. Jednocześnie rzadko podejmują decyzję o inwestowaniu, uznając ją za obciążoną ryzykiem. Istotną rolę w decyzjach związanych z oszczędzaniem i inwestowaniem odgrywa, według autorek, edukacja ekonomiczna.

Do problemu turystyki w ujęciu historycznym odnosi się Szymon Mikołaj Polak z Uniwersytetu Wrocławskiego w artykule *Obraz Wenecji w relacji podróżniczej Bernarda Potockiego w roku 1821*. Autor zarysowuje sylwetkę tytułowego podróżnika oraz dzieje Wenecji, aby następnie przejść do samej relacji, w której skupia się m.in. na architekturze, specyfice ludności oraz ogólnych wrażeniach Potockiego. Autor uznaje,

że szczególnie cenne w omawianym dokumencie są osobiste przemyślenia podróżnika, „których próżno szukać w innych pamiętnikach z podróży”.

Istotnym w kontekście codziennego funkcjonowania dużej części mieszkańców Polski tematem zajęła się Martyna Sydorów. W artykule *Poziom dostępności transportowej w małych miejscowościach w Polsce na przykładzie powiatu bydgoskiego. Płynące zagrożenia, możliwe rozwiązania* dokonuje „zobrazowania ogólnego stanu dostępności do komunikacji zbiorowej mieszkańców Polski”. Autorka odnosi się do negatywnego wpływu wykluczenia komunikacyjnego na jednostkę ludzką na „płaszczyznach ekonomicznej, socjalnej, edukacyjnej oraz środowiskowej”. W podsumowaniu uznaje, że mimo realnej dyskusji na temat trudnej sytuacji transportowej brakuje podjęcia szerszych działań na rzecz jej zmiany.

Problem praw jednostki w zderzeniu z szeroko rozumianą instytucją państwa podejmuje Nadia Majda. Artykuł jej autorstwa *Gwarancje procesowych praw jednostki w postępowaniu represyjnym w świetle projektu nowelizacji ustawy z 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* związany jest ze zmianami prawnymi, które rodzą niebezpieczne skutki. Jak wskazuje autorka, „Projekt zakłada pozbawienie jednostki pociągniętej do odpowiedzialności za wykroczenie jej podstawowych gwarancji procesowych, tj. prawa do sądu, domniemania niewinności, prawa do obrony”. Podsumowując, wskazuje, że omawiany projekt może być niezgodny z konstytucyjną zasadą proporcjonalności, co może być sprawdzone przez sądową kontrolę konstytucyjności ustaw.

Autorką ostatniego artykułu naukowego w numerze jest Karina Bogdaniuk-Sierant, która opisuje *Wybrane problemy edukacji gdyńskiej – wokół szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w Gdyni w latach 1927–1939*. W swojej analizie wychodzi od sytuacji społecznej, politycznej i administracyjnej Gdyni w latach dwudziestolecia międzywojennego, aby następnie wyprowadzić z niej osiągnięcia i trudności szkolnictwa w tym polskim mieście. Omawia szczegółowo zmiany, jakie dotyczyły poszczególne szkoły średnie, zarówno prywatne, jak i państwowe. Cezurę końcową artykułu stanowi rozpoczęcie II wojny światowej, które zakończyło funkcjonowanie polskiego szkolnictwa w Gdyni w jego dotychczasowym kształcie.

W artykule wspomnieniowym, dotyczącym zmarłego w lutym 2022 roku Profesora Tadeusza Dmochowskiego (członka Rady Naukowej naszego czasopisma), Dominik Bień przypomina jego drogę zawodową i naukową. Przytacza kolejne awanse na ścieżce organizacyjnej w UG, a także cytuje wspomnienia przełożonych i współpracowników szóstego od momentu powstania WNS jego dziekana.